
Monika Kropelj
Šestnajst let v Sekciji za ljudsko slovstvo

Postdiplomski študij

V Sekcijo za ljudsko slovstvo je Monika Kropelj prišla leta 1985 kot mlada raziskovalka in je prevzela raziskovanje ljudskega pripovedništva s poudarkom na pravljicah, delo v arhivu za ljudsko pripovedništvo in pripravo magistrske naloge o *Karlu Štreklju in njegovi narodopisni zapuščini*. Leta 1988 je končala magistrsko nalogo in magistrirala leta 1989, nato pa je nadaljevala s študijem kontekstualne in vsebinske analize ljudskih pravljič v odnosu do resničnosti oz. do stvarnega življenja. Tako je nastala leta 1992 doktorska disertacija z naslovom *Ljudska kultura v slovenskih pravljicah in povedkah*, leta 1993 je doktorirala. Obe deli, tako magistrsko kakor doktorsko, sta izšli v knjižni obliki, in sicer leta 1995 *Pravljica in stvarnost*, leta 2001 pa *Karel Štrekelj – iz vrelcev besedne ustvarjalnosti*.

Arhivsko delo, rezijanski trakovi in sodelovanje z Italijo

Ko je Monika Kropelj uredila in arhivirala Štrekljevo zapuščino pripovednega izročila, se je po doktoratu v okviru arhivskega dela lotila urejanja številnih magnetofonskih trakov oz. tonskih posnetkov, ki jih je posnel Milko Matičetov med letoma 1959 in 1980 v Reziji. Tako je leta 1994 prijavila raziskovalni projekt *Revitalizacija in znanstvena obdelava tonskih posnetkov ljudskega pripovedništva iz Rezije*, katerega formalni nosilec je bil Milko Matičetov. K sodelovanju je pritegnila Roberta Dapita iz Italije, kajti transkribiranje posnetega gradiva je zahtevalo dobro znanje rezijanskih narečij, kar jezikoslovec Dapit, ki že mnogo let raziskuje v Reziji, dobro obvlada. Tako so bili presneti skoraj vsi trakovi na modernejše dat-kasete kakor tudi na navadne kasete. Presneti trakovi so bili tudi popisani, transkribiranje pa še teče. Namreč, prepisovanje več tisoč enot z zvočnega posnetka v težko razumljivi govoric in na slabo ohranjenem posnetku je zamudno delo. Leta 1999 je bila podpisana tudi pogodba o sodelovanju z Videmsko univerzo oz. njihovim Mednarodnim centrom za večjezičnost / Centro Internazionale sul Plurilinguismo, Università degli studi di Udine, o odkupu kopij teh posnetkov, saj so posebej na pobudo Gian Paola Grija tudi italijanski raziskovalci želeli

imeti kopije trakov z rezijanskim pripovednim gradivom v enem od svojih arhivov v Italiji.

Studia mythologica Slavica

Leta 1995 je Slovensko etnološko društvo, pri katerem je bila takrat Monika Kroječ članica izvršnega odbora, pripravilo kongres ob 100-letnici znanstvenih temeljev slovenske etnologije *Od Štreklja in Murka do sodobnih etnoloških usmeritev*. Pri kongresu je sodelovala organizacijsko in z referatom o Štrekljevih rokopisnih predavanjih Slovanske starožitnosti in Slovanska etnografija, ki so bila do tedaj javnosti nepoznana. Kmalu po tem posvetovanju je na pobudo in skupaj z Nikolaiem Mikhailovim, ki je tedaj predaval slovanske jezike na Univerzi v Pisi, osnovala mednarodno revijo *Studia mythologica Slavica*, katere prva številka je izšla leta 1998 in od tedaj izhaja redno vsako leto enkrat. Tako je Inštitut za slovensko narodopisje skupaj z Oddelkom za jezikoslovje / Dipartimento di linguistica, Università degli studi di Pisa, pozneje pa z Oddelkom za jezike in kulture Srednje in Vzhodne Evrope / Dipartimento di Lingue e civiltà dell' Europa Centro-Orientale, Università degli studi di Udine začel izdajati še svojo drugo periodično publikacijo in leta 2000 je bila tudi formalno sklenjena pogodba med obema ustanovama o soizdajanju revije.

Kazalo slovenskih pravljič

V okviru temeljnih raziskav Inštituta za slovensko narodopisje pripravlja Monika Kroječ od leta 1994 *Kazalo slovenskih ljudskih pravljič*, istočasno pa dopolnjuje in še naprej ureja arhiv slovenskih ljudskih pravljič in povedk, ki je začel nastajati že ob sami ustanovitvi inštituta, na pobudo Ivana Grafenauerja. Grafenauer je tudi poslal Stithu Thompsonu, ko je ta pripravljaj dopolnjeno izdajo Tipnega indeksa ljudskih pravljič / *The Types of the Folktale* (Helsinki 1961), podatke za slovensko gradivo. Veliko zaslug pri urejanju in katalogiziranju gradiva je imela tedanja tajnica inštituta Albina Štrubelj. Ker je delo zelo zamudno in ker je treba vključiti v tipni indeks tudi posnetke iz Rezije, so bile do zdaj obdelane le živalske pravljičice in del čudežnih pravljič.

Slovensko bajeslovje in Zakladnica slovenskih pripovedi

Z letom 1995 je začela sodelovati pri *Leksikonu etnologije Slovencev*, prevzela je gesla o ljudskem verovanju oz. bajeslovju in bajnih bitjih. Do zdaj je napisala okoli 150 gesel. Ob raziskovanju ljudskega bajeslovja, predvsem ljudskih bajk in pravljič, je na pobudo Založbe Didakta v Radovljici skupaj z Robertom Dapitom in Zmagom Šmitkom osnovala mladinsko knjižno zbirko Zakladnica slovenskih pripovedi. V okviru te zbirke je Didakta skupaj z Inštitutom za slovensko narodopisje do zdaj izdala dve knjigi, prva *Visoko v gorah, globoko v vodah* je izšla leta 1999, druga *Od kod je ta naš svet* pa leta 2000.

Raziskovanje sodobnih pripovedi

Po študijskem izpopolnjevanju leta 1995 v Innsbrucku in na Dunaju se je lotila tudi zbiranja in raziskovanja sodobnih legend, oz. sodobnih pripovedi. Da bi pospešila zbiranje teh zgodb, je pri *Glasniku Slovenskega etnološkega društva* z letom 1996 začela urejati rubriko 'Zgodbe vsakdana'.

Urejanje arhiva s tonskimi posnetki Milka Matičetovega: Slovenski pravličarji, 1956–1968

V letu 2000 je, da bi ohranili tudi tonske posnetke in zapise ljudskega pripovedništva, ki jih je posnel oz. zabeležil Milko Matičetov med letoma 1956 in 1968 v različnih predelih slovenskih pokrajin, še preden se je lotil raziskovanja Rezije, prijavila raziskovalni projekt *Ljudsko pripovedništvo kot umetnost: Revitalizacija gradiva in performativne študije*, pri katerem honorarno sodeluje mag. Anja Štefan.

Udeležbe na mednarodnih kongresih

Z letom 1996 se je lotila raziskovanja ljudskega zdravilstva, magije in zagovarjanja, kakor tudi ljudskega pripovedništva danes v Rožu na Koroškem, še posebej v Slovenjem Plajbergu / Windish Bleiberg, in tam potekajo tudi njene glavne terenske raziskave v zadnjih letih. Na osnovi terenskega dela in poglobljenega študija so nastale tudi raziskave, katerih spoznanja je predstavila na mednarodnih kongresih. Tako je med drugim dvakrat predavala na kongresih Mednarodnega društva raziskovalcev ljudskega pripovedništva / International Society for Folk Narrative Research (ISFNR), in sicer s predavanjem *Odsev različnih mentalitet v slovenskem in hrvaškem pripovedništvu v Istri / The Reflection of Different Mentalities in Slovene and Croatian Folk Tales from Istria* leta 1998, na 12. kongresu ISFNR v Göttingenu; 2001 pa je v Melbournu v Avstraliji na 13. kongresu ISFNR imela predavanje: *Kozmološka podoba v slovenskih zagovorih in ljudskih pripovedih v Slovenjem Plajbergu / Cosmology in the Charms and Narratives of Slovenes in Windish Bleiberg in Carinthian Alps*. V Budimpešti je imela leta 1999 na mednarodnem posvetovanju: *Demoni, duhovi in čarovnice / Demons, Spirits, Witches* predavanje o magiji v ljudskem izročilu in ljudsko zdravilstvo danes / *Magic as Reflected in Folk Tradition and Popular Healing Today*.